

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพ
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ปี มุ่งเน้นให้เด็ก มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสม กับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรง ใช้ได้กล้ามเนื้อได้อย่าง คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรัก การออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสุภาพ สื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 4 - 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาการจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก ขณะเดียวกันต้องสังเกตความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเป็นไปตามความเหมาะสมของศักยภาพของแต่ละคน พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุ อาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน ควรแนะนำให้พาลูกไปพบแพทย์หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันท่วงที คุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 4 - 5 ปี มีดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

4 ขวบ	5 ขวบ
<ul style="list-style-type: none"> ● กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ ● รับลูกบอลได้ด้วยมือ 2 มือ ● เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ ● เขียนรูปลี่เหลี่ยมตามแบบได้ ● กระฉับกระเฉง ไม่ชอบอยู่เฉย 	<ul style="list-style-type: none"> ● กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ ● รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ● เขียนรูปสามเหลี่ยมตามรูปแบบได้ ● ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ● ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดเม็ดดุม ผูกเชือกกรองเท้า ● ยึดตัว คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

4 ขวบ	5 ขวบ
<ul style="list-style-type: none"> ● แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบางสถานการณ์ ● เริ่มรู้จัก ชื่นชมความสามารถในผลงานของตนเองและผู้อื่น ● ชอบท้าทายผู้อื่น ● ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ● แสดงออกทางอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ ● ชื่นชมความสามารถของตนเองและผู้อื่น ● ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

4 ขวบ	5 ขวบ
<ul style="list-style-type: none"> ● แต่งตัวด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง ● เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ ● รอคอยตามลำดับก่อนหลัง ● แบ่งของให้ผู้อื่น ● เก็บของเล่นเข้าที่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ● เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ ● พบผู้ใหญ่ รู้จักการไหว้ ทำความเคารพ ● รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ ● รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

4 ขวบ	5 ขวบ
<ul style="list-style-type: none"> ● จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ ● บอกชื่อและนามสกุลตัวเองได้ ● พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง หลังจากได้รับคำแนะนำ ● สนทนา ได้ตอบ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง ● สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ● รู้จักใช้คำถาม ทำไม 	<ul style="list-style-type: none"> ● บอกความแตกต่างของกลิ่น สี รส รูปร่าง จำแนกและจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ ● บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเอง ● พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง ● สนทนา ได้ตอบ เล่าเป็นเรื่องราวได้ ● สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น และแปลกใหม่ ● รู้จักใช้คำถาม ทำไม อย่างไร ● เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม ● นับเลขปากเปล่าได้ถึง 20 ● นับจำนวนสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่า 10 ได้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์
3. ร่าเริงแจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. รู้จักคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
6. มีกิริยา มารยาท ตามวิถีไทย ไหว้สวย

สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณธรรม	***	เป็นคนดีของสังคม
จริยธรรม	***	เป็นคนที่ใฝ่เรียน ใฝ่รู้
ค่านิยม	***	รักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ดี

เก่ง

มีสุข

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิด สัมผัสหรือมีปฏิสัมพันธ์ ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังเรื่องของจิตพิสัย เพื่อให้เด็กมีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนได้นำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการเรียนรู้ การสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้วิธีที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่

1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์กล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- การเขียนภาพและเล่นกับสี

- การปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน เศษวัสดุต่าง ๆ
- การต่อของ บรจุ เท และการแยกชิ้นส่วน

1.1.3 การรักษาสุขภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

1.1.4 การรักษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจกรรมประจำวัน

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

1.2.1 ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

1.2.2 สุนทรียภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งที่สวยงาม
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราว เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

1.2.3 การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

1.2.4 คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ

- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ไขปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่และการปฏิบัติตามแบบของความเป็นไทย

21

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

1.4.1 การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนการกระทำและเลียนแบบเสียงต่าง ๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุต่าง ๆ

1.4.2 การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การอธิบายเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของต่าง ๆ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เช่น การเขียนภาพ ชิดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เช่น การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน เรื่องราวที่สนใจ

1.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งของต่าง ๆ
- การจัดคู่ การจำแนกและการจัดกลุ่ม

- การเปรียบเทียบ เช่น สั้น – ยาว สูง – ต่ำ ขรุขระ-เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- การตั้งสมมติฐานสิ่งต่าง ๆ

- การทดลองสิ่งของต่าง ๆ
- การสืบค้นสิ่งของต่าง ๆ
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4.4 จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจัดคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

1.4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างกัน
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งสิ่งของต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
- การอธิบายในเรื่องทิศทาง การเคลื่อนที่ของคนและสิ่งของต่าง ๆ
- การสื่อสารความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

1.4.6 เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ
- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

2. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในกาจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย

ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น
ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของเด็ก
สาระที่เด็กอายุ 4 – 5 ปี ควรเรียนรู้ มีดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ
วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยลำพัง

23

และเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมาร
ยามที่ดี

2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้
เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีที่
โอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลง
ของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาดรูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัส
ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน